

Obsah

Předmluva	5
ÚVOD	6
1. Konceptuální pohled na data	7
1.1 Konceptuální modelování	7
1.2 E-R konceptuální model	9
1.2.1 Typ entity, typ vztahu	10
1.2.2 Identifikační klíč	10
1.2.3 Zápis konceptuálního schématu v E-R modelu	11
1.2.4 Integritní omezení pro vztahy	12
1.2.4.1 Kardinalita vztahů	12
1.2.4.2 Členství ve vztahu	15
1.2.4.3 Slabé entitní typy	16
1.2.4.4 Jemnější vyjádření integritního omezení pro vztahy	17
1.2.4.5 Dekompozice M:N vztahu	18
1.2.5 Přiřazení atributů	21
1.2.5.1 Shrnutí integritních omezení pro vztahy	23
1.2.6 ISA hierarchie, podtypy entit	23
1.2.7 Neatomické atributy	25
1.2.7.1 Skupinové atributy	25
1.2.7.2 Vícehodnotové atributy	25
1.2.8 Korektní konceptuální schéma v E-R modelu	26
1.2.9 Grafické vyjádření konstruktů v E-R diagramu	27
1.3 Konstrukty dalších konceptuálních modelů	29
1.4 Cvičení	32
2. Databázové modelování – relační model dat	36
2.1 Základní definice relačního modelu dat	36
2.1.1 Pojem relace	36
2.1.2 Integritní omezení	37
2.1.2.1 Ošetření IO	39
2.1.3 Specifikace databáze	40
2.1.4 Manipulace s relacemi	41
2.1.5 Relace vs. soubory	41
2.2 Relační algebra	42
2.2.1 Použití relační algebry	45
2.2.2 Další operace relační algebry	46
2.2.3 Operace za relačním modelem dat	49
2.2.4 Precedence relačních operátorů	56
2.3 Relační kalkul	51
2.3.1 Od logiky 1. řádu k dotazovacímu jazyku	51
2.3.2 Problémy s vyhodnocením formulí DRK	55
2.3.3 Definice relačního dotazovacího jazyka DRK	56
2.3.4 Rozšíření relačních kalkulů	57
2.4 Návrh relací . normální formy	59
2.4.1 Funkční závislosti	59
2.4.2 Normální formy schémat relací	64
2.4.3 Kritéria pro návrh relačního schématu databáze	68
2.4.3.1 Pokrytí závislostí	69
2.4.3.1 Bezztrátové spojení	70
2.4.4 Dekompozice relací	72
2.4.4.1 Algoritmus dekompozice	72

2.4.4.2	Algoritmus syntézy	74
2.4.4.3	Příklad použití algoritmu syntézy	76
2.4.5	4NF	78
2.4.6	Diskuse k normalizaci	80
2.5	Cvičení	81
3.	Jazyk SQL	
3.1	Definice dat v SQL	87
3.1.1	Typy dat v SQL	88
3.1.2	Příkaz CREATE TABLE	89
3.1.3	Příkaz ALTER TABLE	90
3.1.4	Příkaz DROP TABLE	91
3.1.5	Příkaz CREATE SCHEMA	91
3.1.6	Indexy v SQL	92
3.2	Manipulace dat v SQL	95
3.2.1	Příkaz SELECT	95
3.2.2	Jednoduché dotazy v SQL	96
3.2.3	Aritmetika	98
3.2.4	Agregační funkce	98
3.2.4.1	Konstrukt GROUP BY	99
3.2.4.2	Více o sémantice agregačních funkcí	100
3.2.5	Hodnotové výrazy	101
3.2.6	Další predikáty v SQL	102
3.2.7	Predikáty pro práci s množinami	103
3.2.7.1	Predikát IN	103
3.2.7.2	Predikáty ANY, ALL, SOME	104
3.2.8	Kvantifikace v SQL	104
3.2.9	Množinové operace	106
3.2.10	Používání prázdných hodnot	107
3.2.11	Spojení tabulek podle SQL92	109
3.2.12	Sémantika příkazu SELECT. redundance konstruktů	111
3.2.13	Aktualizace v SQL	112
3.3	Integritní omezení v SQL	113
3.3.1	Příkaz CREATE DOMAIN	114
3.3.2	Referenční integrita	114
3.3.3	IO tabulek	116
3.4	Pohledy	117
3.4.1	Příkaz CREATE VIEW	117
3.4.2	Aktualizace pohledů	118
3.5	Systémový katalog	118
3.6	Ochrana dat proti neoprávněnému přístupu	119
3.7	Programování v SQL	120
3.7.1	Hostitelská verze SQL	120
3.7.2	Jazyk modulů	122
3.7.3	Transakce v SQL	123
3.8	Standardy SQL – SQL92	123
3.8.1	Relační úplnost SQL	123
3.8.2	Ještě něco o SQL92	124
3.8.3	Další vývoj SQL	126
3.8	Cvičení	126

4. E-R model v kontextu návrhu IS	127
4.1 Metodologie logického návrhu databáze v relačním prostředí	127
4.2 Transformace E-R schématu do relačního schématu databáze	128
4.2.1 Reprezentace silného entitního typu	128
4.2.1.1 Reprezentace vícehodnotových atributů	129
4.2.1.2 Reprezentace skupinových atributů	130
4.2.2 Reprezentace vztahů	130
4.2.2.1 Reprezentace vztahu 1:1	130
4.2.2.2 Reprezentace vztahu 1:N	133
4.2.2.2 Reprezentace vztahu M:N	134
4.2.2.4 Reprezentace n-árního vztahu	134
4.2.3 Reprezentace slabého entitního typu	135
4.2.4 Reprezentace entitního podtypu	145
4.3 Problémy transformace E-R schématu do relačního schématu	135
4.4 Cvičení	141
5. Odpovědi na vybraná cvičení	142
Literatura	156
Rejstřík	157